

ЦИЈЕНА:

За Црну Гору на годину 8 перпера, на по године 4 перпера.

За Аустро-Угарску Босну и Херцеговину на годину 12 перпера на по године 6 перпера.

За све остале земље годишње 20 франака у алату, на по године 10 франака у алату.

Претплата се прима само у годишњим и полугодишњим роковима.

Појединачни број 20 пара за Црну Гору, — за Иностранство 25 пара.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ

Власник: Државна Штампарија

Издаје суботом

Одговорни уредник: М. Павловић

СЛУЖБЕНИ ДИО

МИ
НИКОЛА Iпо милости Божјој
КРАЉ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог Нашег Министра Правде, постављамо:

за предсједника Обласног Суда у Никшићу Михаила Пламенца, досадашњег предсједника Обласног Суда на Цетињу, са годишњом платом од 3000 перпера, по службеној потреби;

за предсједника Обласног Суда у Колашину, Саву Драговића, досадашњег предсједника Обласног Суда у Никшићу, са годишњом платом од 3000 перпера, по службеној потреби;

за предсједника Обласног Суда на Цетињу Александра Матановића, досадашњег секретара прве класе Министарства Правде, са годишњом платом од 3000 перпера;

за члана Обласног Суда у Никшићу Рада Радовића, досадашњег члана Обласног Суда у Колашину, са годишњом платом од 2400 перпера по службеној потреби;

за секретара прве класе Великог Суда Милана Бошковића, свршеног правника са годишњом платом од 2400 перпера; за члана Обласног Суда у Шавнику Максима Точаловића, досадашњег члана Обласног Суда у Колашину, са годишњом платом од 1920 перпера, по службеној потреби;

за члана Обласног Суда у Колашину Вукашина Вукашиновића, досадашњег члана Обласног Суда у Никшићу, са годишњом платом од 1920 перпера, по службеној потреби;

за писара Обласног Суда у Шавнику Вукоаса Станковића, досадашњег писара Обласног Суда у Никшићу са годишњом платом од 1200 перпера, по казни; за писара Обласног Суда у Никшићу Јована Мијушковића, досадашњег писара Обласног Суда на Цетињу, са годишњом платом од 1000 перпера, по службеној потреби.

Наш Министар Правде нека изврши овај указ.

Цетиње, 14. августа 1913. г.

НИКОЛА с. р.

Министар Правде,
Љуб. А. Бакић с. р.

— Ријешењем г. Министра Правде број 1934. од 16. августа ове године, постављен је на основу чл. 3. Закона о измјенама и допунама у Закону о јавним правозаступницима д-р Секула Дрљевић за јавног правозаступника при Краљ. Обласном Суду у Подгорици.

Број 1934. Из канцеларије Министарства Правде, 17. августа 1913. Цетиње.

НЕСЛУЖБЕНИ ДИО

Дворске и дипломатске вијести

— Њихова Краљ. Височанства Краљевић Престолонашљедник и Књагиња Престолонашљедница отпутовали су на Тополицу.

— Његово Краљ. Височанство Књаз Мирко отпутовао је у италијанско приморје, гдје се овог лjeta Њено Краљ. Височанство Књагиња Наталија налази с дјецом.

КЊИЖЕВНОСТ, УМЈЕТНОСТ, ПРОСВЈЕТА

Пјесме крви и слободе. Листамо најновију збирку пјесам г. Мићуна Павићевића, која је тек прије неколико дана изашла из штампе накладом Књижаре А. Радаковића, па морамо задовољством забележити, да је ова збирка лијеп допринос нашој књижевности. Г. Павићевић пружа овом збирком својих најновијих пјесам доказ, да се нијесмо преварили када смо у првијенцима у њему уочили контуре јаке појаве у нашој новијој литератури.

Рат за ослобођење наше браће, те је наишао на заносно и једнодушно одобравање у читавој српској нацији, није могао а да не остави дубок утисак и код наших писаца. Па и у оним крајевима нашега народа, гдје се задњих деценија врло мало радило на пољу националне појезије, данас се скоро сва најбоља пера такме, да опијевају наше побједоносно оружје и нашу бојну славу. Циклус ове литературе неће тако брзо бити готов, шта више, већина дјела, што их је надахнуо рат, леже тек као фрагменти разбацани амо-тамо по новинама и литерираним ревијама: данас су само кронике; сутра ће бити историје: биће литература, коју неће сачињавати празне ријечи и слике, него ће имати практичан садржај, који није сврха изван циљ да се постигну мете, што стоје изван граница саме литературе, схваћене у уском смислу ријечи.

Међу радницима ове књижевности несумњиво се истиче и наш пјесник г. Павићевић: г. Павићевић досегао је пуну зрелост ума и одговора свима надама, које смо у њему полагали; његов мушки ум, строг и дубок, приказује нам се у овим пјесмама савршен. Да су ове пјесме угледале свјетлост у мирније доба, пошто је данашње, сигурно би ова мала књижица била предмет живог занимања у круговима критичара и публике. Овако ће, можда, проћи неопажена.

„Пјесме крви и слободе“ наставак су мисли изражених од пјесника у првим његовим дјелима, али се разликују од оних у форми. У овој збирци читамо добар број пјесам испјеваних у народном десетерцу. Пјесник је сигурно мислио, да ће тако књигу учинити приступачнијом ширим слојевима народа — и није се преварио. Од свих највише нам се свиђа „Освојење Бардањола“.

„Пјесме Крви и Слободе“, што се самих формалних правила тиче, дотјераније су од осталих. Стих је правилан а строфа хармонична, што се за оне не може рећи.

Када читамо ове пјесме г. Павићевића збује нам у ушима ратни стихови Rudyarda Kiplinga, јер у њима као и у пјесмама енглеског пјесника куца живот војника без оних привидних елемената и разних ременисценција, којима се за украс служе други наши пјесници.

Интимни осјећаји пјесам крви и слободе открива нам пјесник у првој пјесми „Посвети Косовским Осветницима“, у којој се одразује његова велика љубав за слободу Српства. Недавна наша борба против неврјерника приказана је као нови крсташки рат, коме ће слиједити друга — јер зајвет још није довршен, пошто:

„Још један народ на Голготи стење
И умирући вапије и чека...“

Код г. Павићевића се опажа тенденција да изнесе оне ситне особите околности, које су тако карактеристичне за модерну појезију. Ова тенденција особито одскаче у циклусу сонета „Наши Типови“. Ту је пјесник изнио разне црногорске типове, који скупа сачињавају једну фигуру: Црногорца хероја, Лирски жар и топлина, на патриотски занос, што струји кроз ове сонете, даје им предност у овој књизи.

Пјесник, као прави Црногорац гледајући пред собом крваву историју свога народа, рек'би огрезао је у бојевима, па се не зграже ужасом рата и не плаче над палим јунацима, него им диже споменике, да служе за примјер и побуду онима што остадоше. Код г. Павићевића морамо забележити и још једну карактеристику, на име, бригу коју је посветио да слави гесте индивидуа. Чини нам се, као да је у првом часу заноса хтио да спомене све пале јунаке, а то је тако лијепо испреплетено с легендом о мјесту или племену, којему је јунак припадао. Мало је херојских догађаја у задњем рату, које он није опијевао, за то смо уверени, да ће ову књигу наша јавност примити особитим занимањем, а уз то је и ми с наше стране, као успјело умјетничко дјело, најтоплије препоручујемо.

Ј. Г-ћ

Један предлог. Од Србина Дубровчанина г. Ивана Буцоњића из Буенос Аиреса у Аргентини добијамо ове редове: „Српски календари који се издавају и у слободном и у јоште неослобођеном Српству, и кирилицом и латиницом, до-

носе у првом реду под насловом „Српске Знамените Године“, или под овоме сличним, све важне историјске, политичке и културне српске догађаје, а да нигда до сада не споменуше над Српске Дубровачке Републике (1808. г.) ушљед Наполеонове освајачке најезде, нити насилину анексију дубровачке државе Аустроји (1814. г.)

Баш поводом стоте тужне обљетнице другог горенаведеног факта, требало би да и српски календари одаду дужну пошту граду, који је у српској историји толико сјајну улогу играо, те све до деветнајестог вијека био једини српски књижевни центар.

У тој жељи слободан сам обратити се Вами, господине уреднице, најучтивije Вас молећи, да би порадили на тому, да да и српски календари у Србији, Црној Гори, новослобођеним крајевима, Војводини, Босни, Херцеговини, Далмацији, Бановини и Славонији, почамши од 1914. године уврсте та два жалосна датума да се наш народ уопште с њима упозна те да се у осветничкој нади тјешу, као што се кроз 52 године челично, док је, најзад, ето опет племенитом крвцом својих синова, откупио јуначко Косово.“

Руски покојници. Руска књижевност и новинарство претрпјеше пошљедних дана тешке губитке. У Петрограду умрли су Александар А. Соколов и В. Г. Авсјенко. Соколов је написао многе романе, од којих су најзнатнији: Сестра милосрђа, Театрално блато, Цар Баба, Петар Велики, Беиљ генерал и т. д. В. Г. Авсјенко био је белетриста, а писао је „романе у „Њиви“. У Кијеву је умро Д. Д. Пихно, уредник „Кијевљанина“ и бивши професор за политичку економију на свеучилишту у Кијеву. Много је радио за селске и створио савез руских земљорадничких задруга у југозападној Русији. Био је члан државног савјета. Слава им и вјечнаја памјат!

„Хрватски календар за народ“. Хрватско академско друштво за поуку анафабета (неписмених) у Загребу почео је, поред отварања курсева за неписмене, издавати поучне а јевтине књиге за народ. Сада смо добили најновије друштвено издање: „Хрватски календар за народ“. Сигурно се може рећи, да је ово прва књига у Хрватској, која се од стране Хрвата издаје, у којој се народу отворено прокламира народно јединство Срба и Хрвата. Скоро цијела књига испуњена је догађајима на Балкану, а нарочито догађајима из Србије и Црне Горе. Особито је интересантан чланак академикара Звонимира Шарљуге: „Наш народ и наша домовина“. Ту се објашњава народу како су Срби и Хрвати један народ, који је раздвојила историја, и који треба да се ојет уједини и т. д. Писац свуда вели: „...наш народ у Далмацији, Црној Гори, „наш народ у Босни, Србији и т. д.“

Црногорцима је посвећена нарочита пажња. Из пера нашег студента Л. Рашиновића, налази се неколико слика из овог рата. „Како умиру Црногорци“, тако је наслов тих сличица, на крају којих је донесена „Онама, онама“...

Издање овог календара, који је штампан у 36 000 примјерака, једна је од најљепших појава у досадашњем раду на пропагирању народног јединства у Хрватској.

Ми га најтоплије препоручамо својим читаоцима.

Одложен новинарски конгрес. Као што је познато, рат на Балкану проузроковао је да се ове године не држи словенски новинарски конгрес заказан у Краљевом Храму и да се одложи до године. То одлагање службено је објављено овим ријечима:

Једанаести конгрес словенских новинара у Прагу 17. јуна 1912. закључио је да се XII конгрес држи у години 1913. Одбор Савеза нашао је за тај конгрес словенских новинара исторички и красни Кролове Храдец, чије је градско вијеће пошло одбору с великом наклоношћу у сусрет, која је наклоност особина свих Чеха, када се ради о словенским стварима. Припреме за конгрес биле су у пуном јеку кад је на Балкану букнуо рат међу савезницима. Одбор Свесловенског Новинарског Савеза расправљао је у по-

шљедној својој сједници о томе је ли згодно сазвати конгрес и за вријеме тешке кризе словенске мисли коју је изазвао овај рат, и закључио је одгодити конгрес, спремљен за ову годину, на годину 1914. надајући се, да ће се словенска криза до тога разјаснити да ће сви словенски фактори признати за потребно вратити се на чврсти темељ начела о заједничком словенском животу, које је начело проглашено на првом конгресу словенских новинара у Прагу, год. 1898. Од тих је начела било прво: Словени у будуће неће изазивати међу собом нових спорова, а старе, којих ново покољење није скивило и које је предузело у наслједство, уређиваће, једни с другима мирним споразумом и разлозима против разлога тако, да из тога обје стране, које су у спору имају корист, а ниједна штету. Одбор то саопштава свим друштвима словенских новинара и кличе им: До виђења године 1914. Јосиф Холекек, предсједник, Прокоп Вавринек, пословођа.

Под ведрим небом. Хрватско земаљско позориште у Загребу увело је једну новину, која је ва врло лијеп одзив и донадање наишло. Почело је да приредује представе под ведрим небом. У парку, који се налази уз сам Загреб, Максимиру, приредило је до сада такве двије представе. Давало је Гундулићеву „Дубравку“ и Шекспиров „Сан љетње ноћи“. По једнодушној оцјени, обје представе су испале врло добро и на потпуно задовољство. Док трају лијепи дани, позориште намјерава да продужи у овом правцу.

† Дон Никола Шимић. Овијех дана је преминуо у Играницама покрај Макарске, бивши секретар „Матице Далматинске“ и познати писац дон Никола Шимић. Задњих десет година јавност није се сусретила с његовим именом, јер се билаше повукао у тишину; али је за то осамдесетих година ревно судјеловао у млађем књижевном покрету Далмације и знао је да око своје „Искре“ окупи лијепи низ вриједних писаца. Шимић се родио у Играницама год. 1854. основну је школу узучио у Макарској, гимназију у Сплету, а богословију у Задру. Био је рукоположен за свештеника год. 1878. и служио је неко доба као управитељ жупе у Брелима и као капелан у Средњем селу на Шолти, а већ год. 1881. био је у Задру као секретар „Матице Далматинске“. Пок. Павлиновић прочитао је био књижевне првијенце Шимићеве, омилили му његов народни стил, књижевни укус, и оштро опажаљачко око, па га позва у Задр, да буде секретар „Матице“, а у исто доба сарадник „Народног Листа“. Он је сарађивао у „Н. Листу“, у двије периоде: од 1. априла 1881. до конца 1882. и касније од 1. маја 1888. до конца новембра 1900. У размаку пак од 1882. до 1888. развио је највећу књижевну дјелатност, уређујући стари Матичин „Коледар“ и покренув лијепу далматинску смотру „Искру“, у којој су, уз њега као уредника, ревно сарађивали Павлиновић, фра Иван Деспот, Р. Каталинић Јеретов, Јакша Чедомил (др. Чука), Ј. Царић, А. Криле-тић, браћа Остојићи, А. Верона итд. Шимић је најрађе преводио новелице из талијанске модерне литературе, особито из сеоског живота н.пр. Вергину „Cavalieria rusticana“ а писао је и оригиналне црте у истом жанру. Тако су настале његове „Слике и црте из сеоског живота“, пуне пластике, реализма, а писане чистим народним језиком лапидарног стила. „Искра“ је ушљед традиционалног нехаја морала престати, али ју је Шимић год. 1890. под утиском родољубног одушевљења и пријатељских наговора и обећања за Качићева слава, опет покренуо и живио је за једно четири године, давајући занимљивих прилога регионалне, специфично далматинске књижевности. Осим „Коледара“, Шимић је написао за „Матицу“ још неколико књига, као „Пучку просвјету“ (издану год. 1889.), „Маркове успомене“, „Пучки уљудник“, те је превео и познату Смилесову „Штедњу“ (год. 1886). Шимић је знао изврсно преводити, не држећи се ропски пишчева стила, већ преводићи у духу нашега језика тако, да су и ти преводи укори лијепог народног штива. За Шимића је литература била пасија, али за новинарство, особито у данашњем модерном

Претплата се шаље непосредно Администрацији „Гласа Црногорца“ на Цетиње, а коме је наручнице г. Вељку Рамадановићу, к. ц. агенту у Котор. Дописи се шаљу Уредништву. Рукописи се не враћају. Огласи се шаљу Администрацији и наплаћују се: за сваку ријеч или број од пет цифара из петит слова по 4 пара за први пут, а за сваки даљи пут по 2 пара, из виших слова сразмјерно више. Најмањи оглас наплаћује се 1 перпер. Осим напријед именоване цијене од ријечи, наплаћује се по закону о таксама још по 50 пара за свако поједино оглашавање.

смислу схваћено, није осјећао особите наклоности ни заноса. Нарав му није била за то; превише је био „оријенталац“, да би се за какву дневну новост могао загријати. Најволио је мир и снарење. Најрадије је писао чланке народно-васпитног смјера, у чему је ванредно успијевао. Пазио је много и на то, да језик листа буде правилан. Покојник је био значајан родољуб и прави поштењак, те једино што је могло да уздрма његове премирне живце, бијаше каква нова неправда против народа. Онда би и његово перо постало оштрије. У друштву је био радо виђен, јер је увијек био добро расположен, добар и искрен пријатељ, а у разговору домишљан и духовит. Под крајем год. 1900. почео је побољшавати и морао је, по савјету љекара напустити сваки напорни и умни рад. Оставио је уредништво и заклонио се у своје Игране, гдје је живио најрадије осамљем, другујући само са милим књигама. Првих година, на непрестано потицање пријатеља, знао би се још јавити или којим изворним чланком или којим преводом, али је све то ишло рјеђе, док није са свим замукнуо. У самоћи га је затекла и смрт. Умро је тихо, као што је тихо и живио остављајући у ужем кругу његових пријатеља и знаца најљепшу успомену честите и даровите душе. Покој му вјечни!

Нова Буковчева слика. Хрватска земљска влада наручила је од сликара Влаха Буковца прије више мјесеци за нову свеучилишну књижницу пано, који приказују развитак хрватске културе. Дан му је рок, до којег има слика бити готова, а и особе које има приказивати. Слика је одређена за главну ћачку читаоницу, дуга је 12 м., а широка око пет. Према даним диспозицијама ријешено је Буковца ствар овако: Средињу слике чини тераса, на којој стоји Палада Атина. С лијеве стране поразмјештена су лица старијег културног доба, а с десне стране новијег. С лијеве стране силасе представници старије културе, а с десне стране узласе представници новијег доба. Над овим лицима налазе се виле и аморети, који поједина лица овјенчавају лавор-вијенцима и цвијећем, док су некоја лица већ овјенчана. Пред Паладом Атином клечи Гундулић у гримизном одјелу, а вила му ставља на главу лавор-вијенац. Гундулић чини дакле средиште слика и средиште читаве композиције. С лијеве стране Паладе Атине налази се Влашић, Марулић, бискуп Драшковић, Кловио Кловић, Зрински, Геталдић, Баљва и др. Пред самом Паладом Атином налази се Гундулић, а с десне стране се ређају Бошковић, Хаудић, Гај, Штос, Мажуранић, Кукуљевић, Лисински, Враз, Прерадовић, Рачки, Мартић, Курелац. Буковца је ових дана на позив владе дошао из Прага у Загреб, да надзире смјештање слике. Међутим су у задњи час настале велике промјене. Влада је наине затражила од Буковца, да слику промијени и то тако да Влашић има из средишта слике да отпадне, а Гундулић се има премјестити до Марулића. На Гундулићево мјесто имао би по владиној наредби доћи Никола Скерлец, дјед кр. комесара барона Ивана Скерлеца. Сва диспозиција, која је била одређена у погледу Гундулића, има остати и у погледу Николе Скерлеца, те га клечећег пред Паладом Атином има вила овјенчати лавор-вијенцем. Оваква позиција овјенчавања није имала на слици ни једна друга фигура, осим Гундулићева. За Николу Скерлеца писале су недавно „Народне Новине“, да је био „Мађар европске културе, ну високе наобразбе и добар хрватски патриота“.

„Бранково Коло“. Број 12. „Бранкова Кола“ није још изишао, јер је рад у Српској Манастирској Штампарији у Карловцима, гдје се „Бранково Коло“ штампа, већ скоро мјесец дана због штрајка слагача обустављен, а листу је врло незгодно, да мијења штампарију. Чим се рад у штампарији настави, изаћи ће заостали бројеви „Бранкова Кола, који су за штампу већ и приправљени. Толико ставља на знање уредништво овог листа свима претплатницима и пријатељима „Бранкова Кола“, у мјесто одговора на поједина писма и рекламације.

Историја једног руског манастира. У вароши Макареву на Волги изгорио је 20. јула ове год. стародревни руски манастир. Изгорела су одјељења за сликање, занате и пекарницу, домаћа црква и стаи игуманијин. Остале су цркве остале нетакнуте. Манастир је 1415. године основао Макарије Унжески. Татари су га спалили 1439. г. Обновљен је 1620. г., а 1641. почели су држати чувене вашаре, који су послје пренесени у Нижињ Новгород. Послије тога је манастир изгубио своје приходе и опао, а 1859. срушило се Кубе Троичког сабора и уништило иконостас. Год. 1860—1861. Волга је подрила обалу, на којој лежи манастир, а 1868. иселили су се калуђери. Пошто је Волга почела да засипа обалу код манастира, ријешили су грађани макарјевски и трговци московски да обнове манастир, што је извршено 1882. године, али онда су се у тај манастир уселиле калуђерице.

Наше право на ратну накнаду

Питање о ратној накнади, покренуто у првоне балканскоме рату, истиче се са још много више основаности у рату коме треба да се учини крај сада у Букурешту и оно ће и бити стављено на дневни ред од стране савезника чим се буде расправило прво и главно питање границама. Савезници су довољно свјесни тога свог права да буде изишно само ширење идеје о ратној накнади и зато ми на овоме мјесту и није то циљ. Али су Бугари у својим првим против прелозима са уобичајном дрскошћу толико тврдили да нијесу дужни давати никакве накнаде, да сам сматрао за потребно баш зато да изложим да су они, напротив, на то обавезани не само што су побијеђени, већ и што им то намеће као обавезу један међународни уговор који су заједно са Србијом и многим другим државама потписали и од чијег извршења не може разријешити никаква клаузула *rebus in stantibus*, нити какав виши државни интерес. Тај је уговор — Хашка Конвенција од 18. Октобра 1907. о правилима сувоzemних ратова.

Ради јасноће треба одмах нагласити да се овдје морају разликовати двије врсте ратне накнаде. Ми, на првом мјесту зато што смо побједиоци и што смо побједили у једном рату, који је противник и извршао и отпочео, за губитке у људима који су изгинули или онеспособљени,¹⁾ за губитке материјалне у новцу који смо за вријеме рата на војску трошили, у оружју које је честом употребом изгубило од своје вриједности, у муницији која је потрошена. Ми бисмо могли тражити и накнаду за индиректну штету коју смо претрпјели зато што је сав економски живот у земљи био у застоју. Ми би смо најзад, могли, не без основа, да захтијевамо да нам се накнади и трошак који смо издали на војску још од јануара мјесеца, могли бисмо то захтијевати зато што се, као што је познато, лондонски преговори у јануару нијесу окончаили само ушљед претјераних захтјева и упорности Бугара који су имали неограничене претензије и ако су на Чаталци били тучени.

За сав губитак који ми имамо од јануара мјесеца, очевидно је да су криви Бугари и они би требали и да га плате. То би била ратна накнада коју бисмо тражили на основу права које има побједилац да побијеђеном диктира своју вољу. То право није истина потврђено никаквим међународним уговором, али је усвојено у теорији и често примјењивано на и злоупотређавано (као у француско-пруском рату 1870 до 71) у пракси. Ако би наши захтјеви били умјерени, ако би одговарали стварној штети коју је земља претрпјела, нико нам не би могао зајерити за њих, чудно би чак било да их не поставимо.

Али има и друга врста ратне накнаде, на коју и хоћу нарочиту пажњу да скренем, и на коју је наше право још несумњивије. То је накнада за сва недјела, пљачкања, насиља извршена од стране Бугара на нашем земљишту или према нашој војсци а противно одредбама међународних уговора. На ту накнаду ми имамо право, као што је горе споменуто, на основу Хашке Конвенције од 1907. у којој је хашка конференција прописала разне одредбе за владање зараћених војска.

Између културних народа се рат не води више без икаквих обзира. Напротив. Развитак културе, развитаком праве свијести о извјесној заједници међу државама дошло се до схватања да рат није борба на живот и смрт између народа већ је борба између организованих одбранбених снага држава, да је рат једно насилно средство које треба да се употребије само изузетно, кад друга средства не помажу, и да рат треба да буде колико је могуће ограничен у својим деструктивним посљедицама.

У рату је главно да војна сила противника буде побијеђена, и данас се дозвољавају само она насиља која директно доприносе томе циљу. Свако непотребно насиље сматра се да није допуштено. Све материјалне и у опште културне тековине појединих народа, сматрају се као заједничко добро човјечанства и морају се поштовати кад год нијесу употребљене специјално на војне циљеве. А. разумије се, да живот оних који се не боре, част породична, приватна својина морају бити поштовани више од свега. То су данас основне истине које су усвојене у цијелом културном свијету и које су у току XIX вијека (а неке још и раније) ушле у обичај тако, да су их се државе придржавале и без икакве уговорне обавезе.

Међутим на првој и другој Хашкој Конференцији, 1899 и 1907 државе су те принципе потврдиле и поменути уговором о правилима сувоземних ратова. Уговор је доста опширан и у њему се де-

таљно говори како се треба понашати према заробљеницима (положај рањеника је већ раније регулисан познатом Женевском Конвенцијом од 1864, допуњеном 1906), према парламентарима, према државној и приватној својини и становништву на заузетој непријатељској области; говори се о томе ко се у рату сматра као борац, то јест као непријатељ а ко снада у неборце или мирно становништво које од рата мора бити поштеђено, набрајају се средства која су у рату дозвољена и према непријатељским борцима зато што су сувише свирепа и т. д. Све је то тачно у уговору предвиђено и одређено. Па и ако су многа од тих правила била толико већ уобичајена и укоријењена у међудржавним односима да се тешко могло и претпоставити да их се неко неће придржавати. Хашка Конференција је ипак и тај случај предвидјела и нарочиту санкцију прописала за ону државу која би се о уговор огријешила. По члану 3 уговора од 1907: „она зараћена страна која погази правила да уредбе биће држана (*sera tenue*) да да накнаду. Она ће бити одговорна за све поступке које учине лица из њене војске.“

Као што се види, дакле, поред права на општу накнаду, за ратне трошкове које имамо као побједиоци, ми имамо и једно специјално право накнаде на основу чл. 3. Хашке Конвенције од 1907. То је право независно од побједе: ми бисмо га имали и да смо били побијеђени. То је право тако категорично, наглашено, да се о њему не може ни дискутовати. Једино што се може претресати јесте количина коју треба накнадити, штета коју треба накнадити; штета коју треба направити ако се уопште поправити може.

И сувише је, на жалост, познато какве су покоре Бугари учинили у ономе маломе дијелу источне Србије у који су били упали. Ту се штета мора на милионе рачунати. Безбројни су случаји у којима су Бугари погазили Хашку Конвенцију од 1907. Члан 28 уредбе, која иде као саставни дио уз Конвенцију вели: да је забрањено пљачкати град или село, чак и кад се у борби на јуриш узму. Бугари су Књажевац и околна села неколико дана пљачкали и пустошили, и ако у њима није било непријатеља, камен на камену нијесу оставили. Члан 46 гласи да се морају поштовати част и права породична, живот појединаца и приватна својина као и вјерска убјеђења њихова... Бугари су све то бацали под ноге. Члан 47 изрично и апсолутно забрањује пљачкање, као и члан 28. — Бугари су пљачкали немилосрдно.

Бугари су погазили члан 4 уредбе који вели да се са заробљеницима мора поступати човјечно и да се њихова својина мора поштовати и члан 21 који рањенике подвргава Женевској Конвенцији. Они су погазили члан 23, тачку с, којом се изрично забрањује да се убије или злоупотређа непријатељ који је или положио оружје или је у немогућности да се више брани. Они су погазили и чл. 23 тачку, којом се забрањује превара са бијелом заставом, непријатељском униформом, заставом Црвеног Крста.

Они су чак учинили и нешто тако монструозно што творци Хашке Конвенције нијесу могли ни предвидјети: члан 23 забрањује да се непријатељски поданици неборци тјерају да се боре против своје отаџбине, а Бугари су у два три случаја тјерали заробљене српске војнике да се са њима против српске војске боре! Може се тврдити да се још од средњег вијека ниједна нација није понашала толико дивљачки и противно основима ратнога права као сада Бугари. Они су тиме само показали да су најнекултурнији европски народ.

Читава књига би се могла написати кад би се прикупили и описали сви поједини случаји у којима су Бугари погазили Хашку Конвенцију коју су шест година раније потписали — они исти Бугари који су кривили Србију да је вјероломна и тјерали је да изврши један уговор који је ушљед радикално измијењених околности изгубио и оно мало смисла што је имао. Овдје ће бити ово површно набрајање довољно да докаже оно што сам и хтио да истакнем, а то је да ми на жалост имамо и сувише разлога да учинимо практичну употребу од права које нам је чланом 3 Хашке Конвенције гарантовано.

Ја знам да ће се наћи сажаливих људи који ће рећи: та оставите те јадне Бугаре, и овако су пропали сасвим! Али ми се чини да тај сентиментализам овдје не би био на своме мјесту. Ма колико да је велика њихова економска катастрофа, Бугари добијају довољно плодне земље у Тракији, око Струме, и на обалама Јејејскога Мора да им се економска снага доста брзо поврати, под условом да буду вриједни и предузимљиви, а они то јесу. Наравно да ће им требати ипак доста година за то, али ми можемо чекати. Нека се само утврди сума која има нама да се накнади а исплата нити мора, нити може бити одмах. Само, пошто према Бугарима човјек никад не може имати

довољно гаранција, ми би добро учинили да се обезбједимо залагама док нам се дуг не плати. Видински округ је по свему за то назначен. Српска војска би га под својом управом као залогог могла држати до коначне исплате дуга.

Д-р Милета Новаковић

Муслимани и народно јединство

Под тим насловом доноси загребачки „Хрватски Покрет“ овај уводни чланак: „Народно питање у наших Муслимана у Херцег-Босни није до сада ријешено. У њих је течајем времена превладао анацијонализам, безнародност, на корист осјећаја вјерског. Вјера је потиснула сасвим и осјећај и мисао народну. Зато, кад је народна мисао Хрвата и Срба почела да дјелује у Босни, није она нашла одзива у ширим слојевима муслиманским. Народна мисао стала се хваћати интелегентних Муслимана, који су се приклањали било Хрватима, било Србима, а како народне разлике између једних и других нема, одлучивали су у одлуци о народној припадности поглавито политички, а можда и господарски и просвјетни моменти. Ти моменти нијесу пак у нашем несрећеном животу, који је био изврнут толиким промјенљивим утјецајима, могли такођер да буду стални основ народне припадности, било хрватској, било српској грани нашег народа. И зато се збивало, да је било Муслимана, који су мијењали своју припадност сад Србима, сад Хрватима и у даним политичким моментима, стајали су и Муслимани као цјелина ближе Србима или Хрватима, били су више Хрвати или Срби.“

Мисао народнога јединства Хрвата и Срба појавила се међутим прије петнаест година опет као сређујући елеменат у народним односима између Хрвата и Срба. Та мисао, која има у односима између Хрвата и Срба важну задаћу, подигла је у велике народни осјећај на славенском југу, па није могла остати ни без утјецаја на муслимански елеменат у Херцег-Босни.

Недавно смо забиљежили, да је сарајевски адвокат др. Данило Димовић, који је у Босну дошао из Хрватске, потакнуто мисао оснутка нове странке у Босни, која би стајала на начелима хрватско-српске коалиције. Ова је идеја доказ, како мисао народнога јединства осваја све шира подручја.

О зачисти Димовићевој развила се расправа у хрватској и српској штампи, а у тој је расправи додирнут и однос Муслимана према идеји народног јединства Хрвата и Срба. „Српска Ријеч“, орган народне српске странке у Босни, изјавила је, да само они Муслимани, имају схваћања за идеју народнога јединства, који се сматрају Србима. Та је изјава била наперена против оне струје међу нашим Муслиманима, који се купе у муслиманској организацији, те представљају више искључиво муслимански елеменат, без изразитога народнога правца. И очито у поводу ове изјаве „Српске Ријечи“, орган муслиманске организације „Нови Вакаф“ у једном опширном чланку осврнуо се на приговоре, што се стављају политички муслиманске организације, па и на приговоре, да не пристаје уз идеју народнога јединства Срба и Хрвата. На овај приговор одговара „Нови Вакаф“ овако:

„Што се тиче јединства Срба и Хрвата, ми изјављујемо, да смо први присташе те идеје, а ево зашто: Ми смо освједочени о томе, да ће се сви Муслимани временом национализовати, те да ће их бити, који пристају и уз једну и уз другу националну мисао. Буде ли и надаље постојао досадашњи антагонизам између Срба и Хрвата, то ће се муслимани међу собом морати подијелити у два табора, док Срби и Хрвати остају за себи компактна цјелина. Они ће у борби, коју воде међусобно Срби и Хрвати пристати уз једне и уз друге, према томе, како се који буде осјећао, а то значи трошење снага и слабење снаге, коју би они требали на једном мјесту концентрисати и за своју срећу и напредак употребити. Па не само да ће се Муслимани међу собом подијелити и своју енергију подијелити, него ће се и сами међу собом завадити и једни против других борбу повести. Ублажи ли се опречност између Хрвата и Срба, те дође ли до јединства и слоге међу њима, то ће свакако и нама бити боље.“

У овој изјави прије свега искаче она сигурност, којом се говори о неминовном национализовању Муслимана; искаче тим више, што је муслиманска организација узимала конзервативно становиште у том питању, док сада пристаје, да је национализовање Муслимана чињеница, која ће неоспорно наступити. То је врло важна изјава муслиманске организације.

Исто је пак тако важно оно практично гледање на развитак националнога питања у Муслимана. Муслимани са свог гледишта као Муслимани сматрају повољним за себе, да се њихов национални

¹⁾ У руско-турском рату 1877. је сваки људски живот цијењен колико вриједи као радна снага.

развитак креће у смислу народнога јединства Хрвата и Срба. Поцијепаност између обију грана народних поцијепала би и Муслимане, док народно уједињење уједињује и Муслимане.

Ако се узме као неижбежива ствар национализовање Муслимана, онда се даље изводи у погледу диобе између Хрвата и Срба морају сматрати посвима логичним и прихвативим. Изјава муслиманског органа значи дакле измирење са идејом национализма у опште, а конкретно са идејом народнога јединства Хрвата и Срба. Изјава та значи према томе ново ојачање националне идеје и ново оправдање народнога јединства нашега.

Социјалистички „Глас Слободе“ не вјерује у искреност тих изјава муслиманског органа, јер, вели, они у пракси друкчије раде. То може да буде, али нема сумње, да је ова изјава доказ јакости наше народне мисли и да исправно претскажује развој национализма у Муслимана. Ако и није искрено, али је исправно, нема двојбе, да ће се и у будућности остварити. Франковачки елементи свакако губе аргуменат, да би босански Муслимани Хрвати били њихов искљичиви посјед“.

Повишење рекрутског контингента

Поводом објављеног плана о повишењу рекрутског контингента А.-Угарској пише „Мил. Рундшау“ о теми „Пјешадија“ ово: Њемачка држи преко 200 батаљона на повишеном стању од 180 људи у чети. У сличном опседа повисиле су Русија, Француска и Италија у пограничној области своје чете тако, да број долази близу броју у стању мобилизације.

Према овим мјерама других држава мјере су наше монархије у територијама на граници недовољне. Број наших батаљона на „повишеном“ стању мањи је од једне петине горенаведеног броја у њемачком царству, бројеви повишеног кадра наших чета на граници не износи потно 130, дакле једва је једнак ономе, који у другим државама сачињавају нормалу.

Нормална бројна стања у мирно вријеме износе: у Француској 140, Њемачкој 120, Русији 115, Италији 110. Повишена бројна стања: у Француској 200, Њемачкој 180, Русији 165, Италији 140.

Наше нормално бројно стање износи за војску 90 људи, а код домобранства је још мање.

Како би било потребно да извршимо и санирање нашег бројног стања у миру и повишење броја чета, које треба одржати у повишеном стању, и то у опсегу, да се уклони јака разлика у томе погледу између осталих држава и наше монархије, и да доведемо у хармонију ратну спремност наше војске с ратном спремношћу других војска, то нас сили на жалост рекрутски контингент и након даљег повишења од 36—40 000 људи на крајње ограничење наших ријетких и животних захтјева.

Пошто ће се поменути повишењем морати задовољити потребна повећања бројног стања у цијелој одбрамбеној снази и пошто је дугогодишњи застој у унутрашњем продирању свих родова оружја проузроковао врло многострука санирања, за чију се пропорцијалну подјелу мора водити рачуна, то ће повећање рекрутског контингента у скромном опсегу од 36 до 40 000 људи помоћи појединим категоријама одбрамбене силе само у оскудним квотама. Повишењем рекрутског контингента, о коме се говори, моћи ће се учинити само оно, што је најпотребније и апсолутно неодгодно у подизању.

Па и код најскромнијег одмјеравања онога што се мора учинити на нужним мјерама код нас обзиром на оно, што већ постоји у другим државама, указује као безуслован захтјев ово:

а) стабилизовање нешто повишеног бројног стања у миру код пјешачких батаљона — има их око 160 — који су смјештени на границама, и то бројним стањем у миру од најмање 130 људи по четама, дакле бројним стањем, које прелази нормална бројна стања у другим државама само за нешто мало, а она у Француској и не достиже.

б) повећање бројног стања код осталих пјешадиских батаљона на најмање 100 до 110 људи по четама, дакле на број који је приближно једнак тек најмањем нормалном стању у другим државама, наиме ономе у Италији. Ово мало повећање бројног стања морају чете неумажено држати, ако се хоће да буде делотворно, и према томе за све употребе у служби; за које се данас узимају људи од комбататних одјељења подмирити потребу нарочитим системизовањима нових категорија момчади (ордонанси, дивизионских и бригадирских судова, зборних официрских школа, за чување фабрика барута и т. д.).

в) пјешачка одјељења машинских пушака, која сачињавају интегрирајући са-

ставни дио батаљона, морају добити степен спремности, који је једнак батаљонима, а њихово данашње стање мора се повисити људима и коњима. За даљи ред пјешадиских одјељења машинских пушака, која се до сада нијесу могла унијети и одбрамбени програм, а чија су бројна стања до сада теретила пјешадиске чете, морају се ставити потребна момчад. Овим ће се постићи, да ће након провођења ових мјера свака пјешадиска пуковнија располагати бројем одјељења машинских пушака, који јој према организацији припада, са властитим системизованим бројним стањем.

Приликом ступања новог законско-одбрамбеног пројекта, који предвиђа повишење рекрутског контингента за 40 000 људи и тим и повишење редовне потребе за војску и мрнарицу за 20 милиона круна, биће од интереса преглед прираста целокупних издатака за војску и мрнарицу у пошљедњих 10 година. Издаци на војску и мрнарицу стајали су за пошљедњих 10 година овако: 1903. на војску 329.302, на мрнарицу 50.287; 1904. г. на војску 335.056, мрнарицу 56.079; 1905. г. на војску 335.614, на мрнарицу 86.055; 1906. г. на војску 332.650, мрнарицу 70.486; 1907. год. на војску 350.486, мрнарицу 65.384; 1908. г. на војску 422.599, мрнарицу 73.350; г. 1909. на војску 523.356, мрнарицу 100.362; г. 1910. на војску 366.571, на мрнарицу 97.627; 1911. г. на војску 396.285, мрнарицу 123.257; г. 1912. на војску 413.435, мрнарицу 139.957; 1913. год. на војску 430.935, мрнарицу 143.657; цифре су изражене у милионима круна. У ове издатке нијесу урачунани издаци за оба домобранства.

НАРОДНО ЗДРАВЉЕ

Упуства противу колере

Колера је *заразна болест*. Клице њене уносе се у органе за варење. Постојбина јој је у Азији (Индији), те се зато назива и азиска колера.

Знаци колере су: јаки, чести, проливи, којима се истурују житке, не жуте, већ сасвим безбројне изметине, налик на воду у којој је пиринач куван. Те проливе често прати у почетку: повраћање (бљвање), јака изнемоглост и грчеви у мишићима листова. Глас постане слаб и промукао (т. зв. „колериични глас“), кожа је хладна и помодри, збрчка се. Мокрење се, готово сасвим, обустави. Топлота тијела падне испод нормалне и смрт наступа често са појавама дубоког заноса и бунцања.

Да се колера гдјегод појави потребно је: да се њена клица пренесе и да су здравствене прилике заштитене, а најповољније доба године за развијање колере је топло, махом, љетње вријеме.

Важно је знати, да многа лица не добују колеру, и ако су заражена њеним клицама. То су т. зв. *клицоноше*, који својим изметинама, у којима има клица колере, болест распростиру и ако сами од колере не оболе.

Клице колере досијевају у воду и отуда се пићем уносе *нейсредно* у органе за варење, а има их често и у разним другим животним намирницама. Сем тога, клице колере налазе се и у влажном рубљу, умрљаном болесниковим изметинама, па се отуда *јосредно* могу пренијети у органе за варење. Најзад, клице колере се преноса и водом (рјечном) из заражених у незаражене крајеве, ако се она загади клицама колере; прањем нечистог рубља на ријеци и т. сл.

Према свему томе, најбоља је предосторожност од колере чистота:

С тога треба пазити:

1. Да се клице колере не унесу у тијело јелом и пићем. За то треба јести само кувана и добро печена јела, а воду за пиће (гдје нема водовода) прво загрејати до кључања, па пошто се охлади — пити. Судове за јело и пиће треба прати такође искуваном водом. И хлеб и хладна јела, која се лако могу окужити клицама колере, треба по један час загријевати у пећи на 70—80° Ц. прије употребе.

Пред сваки објед треба руке добро оирати.

2. Најтежи облици колере појављују се чешће код лица, која се одају пићу, па било да то чине један пут или из дана у дан.

3. Начин живота, у опште, не треба мијењати, али треба бити уредан и у јелу и у пићу, да се тиме не поремети варење, јер се тада колера лакше добија. Исто тако опасни су за колеру: глад, умор и неспавање.

Природне минералне воде треба пити и у умјереној количини, а вјештачке минералне воде и пића са доста угљене киселине (као што су: сода, крахери и т. сл.) треба избјегавати.

4. Рјечну, текућу, нетекућу и бунарску воду не треба, у опште пити, па ни прије тога искувану, нити те воде употребљавати за кување јела и прање рубља и т. сл.

5. Воће и поврће треба јести само кувано. Млијеко, треба добро узварити, нарочито за то, што га несавјесни продајци мијешају са водом (често пута и бунарском), која може бити заражена. Свјеж сир најбоље је не јести; допуштен је само у печеним тестима. Масло (путер) треба на ватри истопити.

6. Треба избјегавати састанке у великим масама, скуповима, славама и т. д.

7. Нужнике, нарочито јавне, треба чисто држати и дезинфиковати. То исто важи и за ђубришта. У опште треба добро пазити на чистоћу по двориштима, механама, гостионицама, кафанама и јавним мјестима.

8. Како се клице колере налазе понајприје и изметинама и бљванку, то се, од додира са њима, као најопаснијим, највише треба чувати, треба их хватати у нарочите судове и дезинфиковати, као и све оне предмете, који са њима долазе у додир (ноћне лонце, судове за мокраћу, пљуваонице, прибор и судове за јело; мараме, убрусе и т. д.)

9. *Дезинфекција*: посуђа, прибора и судова за јело најбоље се врши у кључалој води.

Ноћне лонце, судове за мокраћу и пљуваонице треба испражњавати у нужнике, а прије тога у њих сипати 5% раствора карбола, лизола или крезола или кречног млијека, у којима треба да остану један час, па их потом опет њима изапрати. Исто тако и нужници се дезинфикују кречнијем млијеком.

Загађено постелно и остало рубље треба потопити у 3% раствор лизола и оставити га у њему 1—2 часа, па затим искувати у обичној кључалој води.

Душеке, мадраце и сламњаче, загађене изметинама најбоље је дезинфиковати у парном дезинфекционом апарату.

10. Све одаје, у којима је болесник лежао, треба што чешће проветравати, а за то вријеме болесник се пренесе у другу одају и на чисту постељу. Прије пошто се те одаје, по оздрављењу или смрти болесниковој, мисле опет употребити, морају се такође дезинфиковати. Под (патос) треба опрати 3% раствором карбола или 5% раствором лизола, а дуварове најбоље је окречити. По том одаје треба оставити да се суше најмање три дана, пошто се прије тога загрију. Дезинфекција одаје може се вршити и формалином. Ствари, које треба дезинфиковати у парном дезинфекционом апарату, односиће општински дезинфектори нарочитим колима. Предмете о мање вриједности, с којима су болесници долазили у додир, најбоље је спалити, да се тога ради ствара не носе далеко од куће, како се зараза не би ширила.

11. Чувари, нудице, болничари и околина колериичних болесника не смију јести и пити у соби болесниковој, морају особито пазити на чистоту, што чешће се купати, одјело мијењати, руке прати и нокте чистити. Чим изађу из собе болесникове, треба лице и руке да оперу млаком водом, која је прије тога добро искувана, а потом руке исперу у 1% раствору сублимата и обуку друго, чисто, одјело. Вода се из купатила не смије просипати на улицу, но у нужнике.

Родбина болесникова и укућани не треба да су престаном око болесника, но да чешће излазе на чист ваздух. Сви они који никакве дужности око болесника немају, треба да се сасвим одвоје, док болест траје.

Ко хоће да буде сигуран, да се колером не зарази, треба заражену кућу да избјегава све док болесник потпуно не оздрави и ствари се његове не дезинфикују од стране општинског санитета.

12. Ако се колера појави у кући у којој је каква продавница животних намирница и др. сл., њу треба одмах затворити и дезинфиковати. Лица која су са обољелим од колере долазила у додир или за која се сумња да су обољела од колере, морају се издвојити и пет дана посматрати.

Обољели од колере одмах ће се употребљавати у колериичне бараке нарочитим колима, добављеним из санитета општинског. Фијакери, аутомобили, трамвајска и друга кола не смију се за то употребљавати.

12. Ако ко год умре од колере, његов ће се љеш одмах пренијети у капелу на гробљу, али прије тога се мора увити у чаршав, натопљен 5% раствором лизола, карбола или крезола, а у сандук ће испод њега сипати струготине од дрвета, полити истим таким раствором и потом сандук добро затворити и пренијети нарочитим колима добављеним из санитета.

14. Ближа упуства о дезинфекцији и потребна средства за њу прописиваће љекари, који лијече болесника.

15. Дезинфекцију у парном дезинфекционом општинском апарату, као и дезинфекцију станова и нужника, нарочито јавних вршиће санитарско одјељење општине.

ДОМАЋЕ ВЈЕСТИ

Лијеп прилог. Одбор за помоћ сиротих породица наших ратника добио је од г-ђе *Милеве пл. Милекић* преко Српске Банке у Загребу *хиљаду* перпера. На овом лијепом прилогу одбор се племени тој дародавци одмах нарочитим писмом захвалио, али, и поред тога, сматра за своју свету и пријатну дужност да јој се и јавним путем захвали, указујући на овај лијеп примјер, који би свакоме требао да послужи за углед. Хумани поступак племените дародавке у толико више издваја што ће се њеним лијепим прилогом пружити помоћ многим сиротим нашим породицама, који остадоше у овим ратовима без својих хранитеља и без икакве помоћи и тако припомоћи да се у биједи помогну и да им се бол ублажи. Поштованој г-ђи Милеви пл. Милекић нека је зато свака част и хвала, а од стране сиротих породица дубока захвалност и вјечно признање.

† **Филип Врчевић.** У уторак је у Улицу, гдје је на боловању био, послје дугог и тешког боловања преминуо у цвијету младости Филип Врчевић, чиновник Министарства Финансија. За ово кратко вријеме ово је други удар који је задесио породицу Врчевића, потомке познатог нашег књижевника Вука Врчевића. Покојни Филип био је мираи и крогач човек, ваљан службеник, а добар и ваљан друг и пријатељ. Узимајући учешћа у преголемој тузи која је породицу Врчевић задесила, добром покојнику желимо да му Бог душу прости.

Наставак предавања. У средњим школама у нашој земљи наставиће се предавања у идућу сриједу, 21. о. м. О томе су већ извјештене како управе школа, тако и наставници и ученици.

Читуља. Пишу нам из Доброског Села: *Рада Маркишина Ђурановића* нема више међу живима. Смрт, којој све, што се рађа, мора подлећи, и овдје је извршила своје, покосивши живот седамдесето и седмогодишњег старине. Покојник је као ватрен патриота, вазда вјеран својим узвишеним владарима, учествовао, почевши као младић од 14 година, у свима ратовима које је Црна Гора водила с Турском још од 1849. године до овога пошљедњег рата.

Он је био један од оних омиљених старина, које је ту скоро приликом прославе педесетогодишњице граховске битке позвао био наш Узвишени Краљ Господар да својим учешћем у прослави послужи млађим генерацијама и дошњим покољењима за примјер јунаштва, чојства, вјерности и оданости према Пријестолу и Домовини.

Као такав био је омиљена личност, што свједочи и велики број особа које су биле дошле приликом његова погребна на дан 12. ов. мјесеца, да му укажу пошљедњу пошту. Многи од његових рођака, браће и пријатеља, који су учествовали у дојучерашњем рату с Бугарском, жале што им војничке дужности нијесу дозвољавале да му реку пошљедње „збогом“.

Но и ако је наука утврдила да сви предмети на земљиној површини нијесу ништа друго до мијењање облика земљине материје т. ј. да је све промјениво и непостојно, ипак његов рад, чиме се може дичити и његово потомство, непромјенив је и трајаће дуго и дуго времена. Ожалостеној му породици нек буде то утјеха, а његовој души нека Свевисњи подари рајско насеље.

Почетак рада у Трговачкој Академији. Управа Трговачке Академије у Београду објављује да ће се ове школске године отворити у I разреду два одјељења (мушко и женско). Пријављивање ученика-ца за упис у I разред биће 26., 27. и 28. августа, а упис у I разред извршиће се 29., 30. и 31. августа. Предавања почињу у свима разредима (I, II, III) 1. септембра.

ТЕЛЕГРАМИ

— Бечки Кор. Биро —

Букурешт, 16. августа. — Краљ Карол напустио је синоћ Синају и пошао нарочитим возом у луку Зимницеа да прегледа пошљедње трупе које су дошле из Бугарске. Краљ ће исто тако посјетити болнице, гдје су били интернирани колериични војници.

Елгин, 16. августа. — Аскита, енглеског министра предсједника, при игрању голфа напале су двије свфражеткиње и збациле му шешир с главе. Суфражеткиње су ухапшене.

Букурешт, 17. августа. — Румунске трупе пријешле су јуче границу.

Солун, 17. августа. — Грци су јуче предали Дојран српским властима.

Званични огласи

Изашли су из штампе:

ЗБОРНИК

СУДСКИХ ЗАКОНА, НАРЕДАБА И МЕЂУНАРОДНИХ
УГОВОРА ПО СУДСКОЈ СТРУЦИ

ЗА

КРАЉ. ЦРНУ ГОРУ

КЊИГА II.

Зборник обухвата вријеме од
18. октобра 1798. до 25. фебруара
1910 године.

Цијена 4 перпера.

и

Државни Календар

КРАЉЕВИНЕ ЦРНЕ ГОРЕ

за 1913. годину

— Цијена 1 перпер. —

Могу се добити код свију књи-
жара у земљи.

Из канцеларије Управе Држ. Штампарије

Објава

Сагласно ријешењу г. Министра финан-
сија и грађевина број 782 од 7. августа
т. г., Одјељење за грађевине и саобра-
ћај продавати ће гвоздени материјал
(шипке) за армирани цимент појединим
купцима на мање и веће количине, којег
има у своме магазину у Владиноу Дому,
око 370 квинтала.

Продају вршиће по цијени за поједини
квинтал по перпера 25 (двадесет пет) по
кошту, уз готов новац, или мјесец дана
на причек под сигурним јемством.

Купац је обавезан платити прописану
царину.

Ко би желио од горње количине ку-
пити, нека се пријави потписатој канце-
ларији.

Број 794. Из канцеларије Одјељења за
грађевине и саобраћај, 8. августа 1913.
Цетиње. 3,3

ОБЈАВА

Одјељење Народне Привреде Краљ.
Министарства Унутрашњих Дјела одржа-
ће јавну лицитацију *продаје риболова у*
Зогјском језеру и каналу на дан 22. ав-
густа 1913 г. од 9—12 сати прије подне,
у канцеларији Комесаријата за исушење
и обрађ. улцињског поља у Улцињу.

Лицитант или легализирани пуномоћ-
ници могу лицитирати, ако у напријед
положе на име кауције у готову и непо-
кретностима или хартијама од вриједно-
сти перпера 10.000, а страни поданици
у готову перпера 10.000.

Ближа обавијештења могу се добити
свакога раднога дана у канцеларији Ко-
месаријата.

Број 2028. Из канцеларије Одјељења
Народне Привреде Краљ. Министарства
Унутрашњих Дјела, 8. августа 1913 г.,
на Цетињу. 1,1

Објава

На основу ријешења Г. Министра Фи-
нансија и Грађевина од 30. јула 1913. г.,
број 6653. расписује се јавна лицитација
за лифровање 2.000.000 (два милиона)
килограма соли годишње за *Монопол*
Соли, а за 1913., 1914. и 1915. годину,
преко већ погођених 4.000.000 (четири
милиона) килограма соли са садањим
лиферантом, коме за ову количину угов-
ор истиче 28. маја 1916. године.

Позивају се сви они, који су вољни да
се лифровања означене количине соли
приме, да у томе циљу предстану, било
лично било преко својих пуномоћника,
у канцеларији Монополског Одсјека По-
реско-Царинске Управе, на дан 1. сеп-
тембра ове године по с. к. у 9 сати прије
подне, ради одржања поменуте лицита-
ције, која ће трајати од 9—11½ сати
прије подне истог дана.

Понуде се могу учинити и путем оферта
а мајстре су лицитант дужни послати
најдаље до 22. августа ов. год., како би
се до дана лицитације могла извршити
анализа.

Лицитант су дужни претходно поло-
жити кауцију и то страни држављани
10.000 перпера у готову или кредитним
писмом код Црногорске Банке, а наши
држављани могу и незаложеном непокрет-
ношћу у вриједности од перпера 20.000.

Услови који имају важити за лифро-
вање соли и који ће ући и у уговор,
који се има са лиферантом закључити,
следећи су:

1) лиферант се мора обавезати да ли-
ферије држави 2.000.000 (два милиона)
килограма соли годишње, и то: да за

1913. годину преда ову количину у току
децембра исте године, а за 1914. и 1915.
годину, када му уз авизо од два мјесеца
Министарство затражи;

2) Лиферант се обавезује, да преда-
ју соли изврши франко бордо у Бару
по цијени, која се има утврдити, постав-
љену на чекрк лађе, (solito parafesso) у
врећама, које морају бити одмах прим-
љене и повраћене лиферанту, или са јед-
наким врећама замијењене, Министарство
Финансија узима на себе обавезу, да
свагда послје авизирања о доласку бро-
да, натовареног сољу издјестује код
Друштва у Бару, да се за дотичну лађу
стави на расположење мјесто погодено за
искрцавање, *узимајући на се обавезу да*
плаћање лучких и осталих такса, које се
за то Ујрави Порта морају плаћати.
Пријем соли од стране државе вршиће
се одмах послје извршеног премјера
на ваги:

3) Ако се сд не би на вријеме исто-
варила, те услед тога били проузроковани
већи трошкови, због дужег задржавања
лађе, ти већи трошкови имају пасти на
терет онога, који је узрок одуговлачења.
У случају, да је одуговлачење проузро-
ковано тиме, што лиферант није све за
искрцавање припремио, пашће трошкови
на њега, а у случају, ако кривица није
до лиферанта, пашће трошкови на др-
жаву, која ће их од кривца тражити, а
лиферант је дужан да плати само за оно
вријеме, које је потребно, да се у нор-
малним приликама лађа растовари, рачу-
најући да се дневно мора истоварити по
четири стотине квинтала са јадрењаче,
а двије хиљаде квинтала са вапора,
не рачунајући ту недјељне и празни-
чне дане.

4) лиферант је дужан да при поласку
брода саопшти царинарници Барској те-
леграфски, да је брод кренуо и при ка-
вком времену, како би се могло све при-
премити што је потребно за истовар и
транспорт соли. У случају да се ово са-
општење не учини на вријеме, лиферант
ће платити 500 (пет стотина) перпера, на
име конвенционалне казне, којом ће се
сумом покривати евентуално већи трош-
кови, који би због неблаговремене на-
бавке радне снаге или превозних сред-
става били за државу проузроковани;

5) уговор се има закључити за 1913,
1914. и 1915. годину;

6) плаћање од стране државе за при-
мљену сд вршиће се без икаквих одби-
така.

Лиферант није дужан да плаћа никак-
ве порезе или друге какве дације осим
такса за послове, који потичу из закључ-
чења и извршења овог уговора.

Исплате се морају лиферанту изврши-
ти најдаље у року од три мјесеца од да-
на када је дотична количина потпуно
примљена. Као дан потпуног пријема јед-
ног товара, сматраће се онај дан, када
је посљедња количина соли из лађе из-
нијета у магацине или утоварена у кола
за транспорт у унутрашњост земље;

7) За гаранцију тачног испуњења свију
уговорних одредаба, а нарочито у циљу
брзе наплате конвенционалних казна, ли-
ферант полаже на име кауције у готовом
новцу 10.000 (десет хиљада) перпера, а
црногорски држављанин може и у непо-
кретности 20.000 (двадесет хиљада) пер-
пера; и

8) За суђење свију спорова и распра-
ву свију спорних питања, која би поти-
цала из закључења, извршења или неиз-
вршења овог уговора, обје уговорне
стране признају надлежност изборног
суда (арбитраж), који ће се образовати
на Цетињу и чије су одлуке извршне и
обавезне за обје уговарајуће стране ис-
кључујући свако право апелате.

За изборни суд свака уговарајућа стра-
на именује по једно лице за судију а оба
тако именована лица бирају треће лице,
које функционише као председник суда.

У случају, да се о избору предсједни-
ка неби постигла сагласност овога ће
именовати Кр. Вел. Суд, по тражењу оне
уговорне стране, која је изборни суд за
расправу извјесног спора тражила.

Ако она уговорна страна, која је поз-
вана на изборни суд, неби у року од 20
дана по писменом саопштењу послала
на Цетиње лице одређено за судију или
га никако неби одредила, она страна у-
говорна, која је спор повела, може у том
случају спор изнијети пред надлежни др-
жавни суд на Цетињу, чију надлежност
у оваквим случајевима обје уговарајуће
стране овим и признају.

Број 7101. Из Канцеларије Пореско-
Царинске Управе. 1. августа 1913. год.
Цетиње. 4,5

Приватни огласи

Адвокат Марко Радуловић

потребује *адвокатског приправника.*

Пријавити се истом.

Подгорица.

П. п. бр. 290 1,3

Црногорска Пивара „Оногошт“ у НИКШИЋУ

држаће на дан 31. августа 1913. године,
у 8 сати прије подне у својем локалу у
Никшићу своју

IV. редовну главну скупштину

са овим дневним редом:

1) Избор перовође, двојице акционара
за овјеру скупштинског записника и тро-
јице акционара за бројање гласова;

2) Извјештај управног одбора о раду
пиварином у 1912. године и читање зак-
ључног рачуна;

3) Извјештај надзорног одбора;

4) Одобрење биланса и рада управ-
ног и надзорног одбора за године 1912.
и ријешавање о давању разријешнице
управном и надзорном одбору;

5) Измјена и допуна правила;

6) Избор управног одбора;

7) „ надзорног ”

8) Повећање акционарског капитала
и грађење филијале;

9) Евентуални предлози.

Моле се г. г. акционари, да у што ве-
ћем броју присуствују скупштини лично
или преко својих пуномоћника.

Никшић, 12. августа 1913.

УПРАВНИ ОДБОР
Црногорске Пиваре „Оногошт“
Р. 134, бр. 179, 1,1

ИНДУСТРИЈСКО АКЦ. УДРУЖЕЊЕ у НИКШИЋУ

одржаће на дан 31. августа ов. г. у свом
локалу на Бистрици (у пивари), почетак
у 8 сати прије подне

IV. Редовну Главну Скупштину

акционара свог завода са овим дневним
редом:

1) Избор перовође за вођење скуп-
штинског записника и 3 акционара за
потпис истог;

2) Избор 3 бројача гласова;

3) Извјештај Управног и Надзорног
Одбора о раду у 1912 г., са предлогом
о употреби чистог добитка и давање
разрешница истим за рад у 1912 г.;

4) Избор 3 члана Управног Одбора
из мјеста и 2 са стране.

5) Избор 5 чланова Надзорног Одбора;

6) Евентуална питања и предлози.

Моле се г. г. акционари, да у што ве-
ћем броју лично посјете Скупштину, не
могу ли, да сходно чл. 23. друштвених
статута опуномоће некога од оних лица,
која ће присуствовати Скупштини, да их
на истој заступају.

Р. 138, бр. 280, 1,2

УПРАВА

ПОЗИВ

Народна Банка Краљ. Црне Горе у Бару

овим позива своје акционаре на

IV. редовну главну скупштину

која ће се у смислу члана 52. правила
одржати 7. септембра о. г. у 9 сати пр.
подне у просторијама основне школе у
Ст. Бару.

ДНЕВНИ РЕД:

1.) Избор перовође за вођење скуп-
штинског записника;

2.) Избор тројице акционара за овје-
рење скупштинског записника;

3.) Избор тројице акционара за бро-
јење гласова;

4.) Извјештај Управног Одбора о раду
у 1912. години;

5.) Извјештај Надзорног Одбора о раду
у 1912. години;

6.) Одобрење биланса за 1912 г. и давање
разрешнице Управном и Надз. одбору.

7.) Предлог Управног Одбора о подјели
чистог добитка;

8.) Избор чланова Управног Одбора у
смислу 31. члана правила;

9.) Избор чланова Надзорног Одбора
у смислу 38. правила; и

10.) Разни поднесени предлози.

НАПОМЕНА: Акционари, који не могу лично
присуствовати на Главној Скупштини, могу своје
акције или књижице депоновати код банчних
филијала или повјереника и истима предати овла-
шћења, ко ће их на скупштини заступати.

На Главној Скупштини решавање се само о
оним предлозима, који су поднесени у смислу
чл. 55. правила тачка 2.

Ст. Бар. 12. августа 1913. год.

Управа Народне Банке

Р. 188, бр. 283, 2,2

Управа Црногорске Банке

ставља до знања свима својим клијенти-
ма, да је поново отворила своје филијале
и заступништва.

Препоручује својим дужницима, а наро-
чито онима бољег имовног стања, да
уреди своје мјенице, било редовном от-
платом било отплатом дозрелог интереса,
јер ће им у противном доцније много
теже панути. Управа банчина водиће ра-
чуна о садањем одговарању појединих
дужника њиховим обвезама и тиме ће се
у даљем свом раду руководити.

Р. 70, бр. 215, 7,9

УПРАВА ЦРНОГОРСКЕ БАНКЕ

ПРВА НИКШИЋСКА ШТЕДИОНИЦА у НИКШИЋУ

држаће на дан 1. септембра 1913. год., у
8 сати прије подне у штедионичком ло-
калу своју

XIII. Редовну Главну Скупштину

са овим дневним редом:

1) избор перовође, двојице акционара
за овјеру скупштинског записника и тро-
јице акционара за бројање гласова;

2) извјештај управног одбора о раду
штедионичном у 1912. г. и читање зак-
ључних рачуна са предлогом о подјели
чистог добитка акционара I., II. и III.
кола;

3) извјештај надзорног одбора;

4) о одобрењу закључних рачуна и по-
дјели чисте добити акционара I., II. и
III. кола и о давању разрјешнице управ-
ном и надзорном одбору за рад и рачуне
у прошлој 1912. г.;

5) избор управног одбора;

6) избор надзорног одбора;

7) евентуални приједлози.

Право учествовања имају сви акцио-
нари I., II. и III. кола.

Моле се господа акционари да у што
већем броју присуствују скупштини.
Никшић, 12. августа 1913. г.

УПРАВНИ ОДБОР
Прве Никшићске Штедионице у Никшићу
Р. 150, бр. 281, 1,2

КЊИГОВЕЗАЧКА ШКОЛА И РАДИОНИЦА

„Друштва за потпомагање заната и трговина
у Црној Гори“ — Цетиње

Која је за неко вријеме била затво-
рена, сад је снадбјевена са dobrим рад-
ницима и јавља поштованом грађанству
у мјесту и у унутрашњости, даље над-
лештвима, општинским, црквеним и ма-
настирским управама да по умјереној
цијени

прима на повез и израду
КЊИГЕ, ПРОТОКОЛЕ,
РЕГИСТРЕ, РАМОВЕ и др.
у платну (по избору), молексину
и у кожи.

Нарочита се пажња скреће на овај оглас од-
борима цркава и управама манастира, јер је ова
радионица у стању, да им трајно сачува често
скупоцјене свете књиге од пропасти, ако су само
сви листови сачувани.

ИЗРАДА БРЗА И СОЛИДНА
п. п. бр. 202, 6,6

Оригинална Сигфридова „Squa- rehead“ — озима крупна раж

Ненадмашива но-
вост која се не може
довољно препору-
чити.

Ова раж, која се
одликује особитим и
уочљивим класјем, ус-
пијева на лаком, то-
шком и студеном зем-
љишту, те и врло јако
бокори.

Класје исте порасте
1/4 метра дуга, те је
пуно здравога и же-
шког зрнелца, а стаб-
љика до преко 2-50
метра висине, а не по-
легне никада и ако је
толико висока. Пошто
је та раж добивена
из студеног и оштрог
положаја, то је исклу-
чено, да пострада од
мраза и смрзлице. Од
ове ражи увијек ми
је пријављена најбоља
жетва.

Господин. Фр. Фриш-
мут Венд из Е. — посјед-
ник пише:

„Ово сјеме од ражи, које
сам од вас прошле године
примио, сјео је тако ле-
пшанствено, да се сви
који пролазе, бокори испод
зауставе и диве исшом.“

Из Спителдорфа пи-
шу ми:

„Да су од шри квинтала
оригиналне „Squarehead“
— сигфридове крупнозрно-
не ражи — оврхли 94
квинтала“

Најфиније сјеме:
5 квинтала 70 марака,
1 „ 15 „
1/2 „ 8 „
1/4 „ 4-50 „
10 фунти поштанским
пакетом 2 марке.

Цјеновник пољопривредног сјемена, као и сјемена од разног

поврћа добијају се бес-
сплатно.

A. SIEGFRIED

Thüringer landwirtschaftliche
Centralsaatenstelle

П. п. бр. 293, 1,2

GROSSFARNER-ERFURT — 85

СЛИЈЕДИ ДОДАТАК

„THE MUTUAL“

Друштво за осигуравање живота у Њу-Јорку
ОСНОВАНО 1842. ЧИСТО УЗАЈАМНО

Извод из рачунског извјештаја за 1912. годину:

А.) Укупно пословно стање:

Имовина	Перп.	2,956,744.047-08
Обавезе за рачун имаоца полица	"	2,397,986.303-70
Фондови сигурности и дивиденде осигураницима	"	520,157.223-76
Стање осигурања:		
а) 690.496 полица на капитал од	"	7,652,647.382-—
б) 11.100 полица доживотне ренте за год. ренту од	"	15,011.053-07
Приходи у 1912. години:		
а) наплата премија	"	279,795.547-—
б) наплата интереса и др.	"	145,808.992-10
Исплате осигураницима у 1912. години:		
а) за истекла осигурања и ренте	"	168,345.578-30
б) за дивиденде	"	74,057.544-54
Предвиђено за дивиденде за 1913. годину	"	85,713.107-29

Б.) Стање послова у Аустрији и Црној Гори

Стање осигурања:

а) 6918 полица на капитал од	"	64,142.120-—
б) 26 полица доживотне ренте за год. ренту од	"	19,818-—

Приходи за 1912. годину:

а) наплата премија	"	3,168.407-09
б) наплата интереса и др.	"	2,423.538-17

Исплате осигураницима за 1912. годину:

а) за истекла осигурања и ренте	"	2,197.746-66
б) за дивиденде	"	1,375.706-65
Резерва премија за аустријско пословање у 1912. г.	"	24,175.034-—

За гаранцију пошљедње суме, изузев зајмове сврху полица, депонована је код ц. кр. поштанске штедионице у Бечу свота од перпера 21,005-40-—
Полице после две године неоспорне су, а после три године не пропадају.

Главна заступништво за Црну Гору

Цетиње. П. п. бр. 285, 1,3

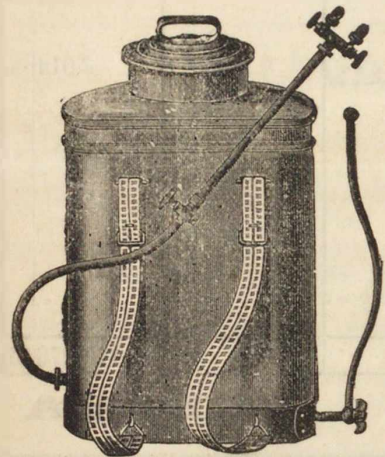
Главна Дирекција за Аустрију

Беч I. Fridrihstrasse бр. 2.

Механичка и гвожђарска радионица

ПЕТАР ДРЕЦУН — ЦЕТИЊЕ

ПОСТОЈИ И У БУДУЋЕ ПОД ИСТОМ ФИРМОМ

Иста ће вршити све послове, које је и до сад вршила.

Набавља најбоље врсте прскалица (пумпа) „Wermoler“, а тако и остале за кропљене лоза и чини поправке старих.

Набавља све врсте шиваћих машина, врши поправке свих старих машина и продаје поједине дијелове истих.

Набавља цијеви и остали прибор за водоводе.

Набавља све врсте калаисаних жица — мрежа за ограде и друге потребе.

Предузима покривање кућа са најбољим ЕТЕРНИТОМ, који је париска анализа нашла као најбољи, што свједочи, да је са истим покривен Дом Краљ. Владе.

Израђује громобране по најмодернијем начину.

Израђује и набавља све врсте шперета и пећи најбоље врсте.

Израђује све гвожђарске и плехане израде по нацртима као: балконе, врата, ограде и т. д.

Надајући се, да ће и у будуће сви муштерије служити се код означене фирме која ће се држати по погодби тачне израде и умјерене цијене. П.п. бр. 264, 2,10

ОБЈАВА

Сагласно одборској одлуци од 12. ов. мј. број 2090., ставља се до знања заинтересованима, да ће управа општине вароши Подгорице, на јавној лиценцији, ако понуђене цијене за управу општине буду повољне, уступити понудиоцима највећих цијена све контрате закупа општинских такса од 1. септембра ове године до 1. јануара 1914. године.

Лиценција ће се одржати у канцеларији потписате управе у означеним данима и часовима са овим редом:

1) 28. августа мјерачку таксу од 9—12 сати пред подне;

2) 28. августа увозна такса на живо и коже од 3—6 сати после подне;

3) 29. августа увозну таксу на пиће од 9—12 сати прије подне;

4) 29. августа кланична такса од 3—6 сати после подне;

5) 30. августа увозна такса на робу 1% од 9—12 сати прије подне.

Лиценцанти су дужни прије лиценцирања положити кауцију у готову 10%, а у непокретности судом потврђено, да није оптерећена дугом 30% од излицитиране цијене.

Контратски услови могу се виђети у канцеларији потписате управе свакога дана у канцелариским часовима а и на дан лиценције.

Број 2090 ех 913. В 1908—382. Из канцеларије управе општине вароши Подгорице, 13. августа 1913. год. Подгорица. Р. 184. бр. 287. 1,2

Продајемо јелове горе 10.000—15.000

коријена, најбоље врсте, близу ријеке Таре и колског пута.

(Горња количина и букове).

Купац се може обратити нама, или за посредовање нашем повјеренику Миладину Вујисићу, Цетиње.

Пајков-Вир, 1913.

Р. 37, бр. 273, 2,2 Павић Периша Милошевић.

Ресторант

Част ми је извести поштованог грађанина да сам отворио ресторант у улици Баја Пивљанина број.... преко пута од Зетског Дома.

Кухиња је чешка, српска и њемачка. Цијене су умјерене а чистоћа одлична. Послуга брза и тачна. Јела се граде с маслом младим. — Слатко се мијеси с младом маслу до 100 разних врста. Ово је особито практично за славе, јећ ћу разне врсте слатког по поруџбини давати по врло умјереној цијени.

Пиће уз јело имам природно и хемијски анализирано.

Ујутру може се вазда добити бијела кафа, комплет са младим маслом и компотом.

За посјету моли

Р. 100, бр. 271, 2,3

Гостионичар ХОТИ

ЗАХВАЛНОСТ

УПРАВА ЗАНАТЛИСКО-РАДНИЧКОГ УДРУЖЕЊА

Сматра за дужност овим путем изјавити своју топли благодарност, Никшићском Трговачком Акционерском Друштву, на упису почившег Сима Филотића у ред Друштвених Добротвора са улогом од перп. 50-—; а тако исто госп. Марку Ђукановићу пред. Државног Савјета који уписа своју покојну супругу Зорку (Шању) у Друштв. Добротворе и положи Удружењу своту од перп. 50-— те Управу још једном захваљује.

Број 113—1913—15. Из Управе Занатлиско-Радничког Удружења, 12. августа 1913. год. Никшић. Р. 75, бр. 289. 1,1

Дужницима поч. Петра Дрецуна

Овим путем позивају се сви дужници поч. Петра Дрецуна, а особито они, који су се покојнику задужили за његова живота, да своје дугове потписатоме исплате најдаље до 30. септембра ове године. Ко до поменутог дана дуг не исплати или не уреди, од тога ће се наплата тражити судским путем.

Цетиње, 8. августа 1913.

Пуномоћник фирме Петра Дрецуна,
Р. 63, бр. 264, 3,3 Нико Дрецуна

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ

Господину Д-ру Станку Матановићу
управнику Болнице „Данило I.“

За све вријеме од 1907. године до данас много сам patio од болести у жучи; то су биле велике и грозне муке и радећи и путујући кроз Сједињене Америчке Државе тражио сам лијека овој тешкој болести.

Први пут подвргао сам се операцији у новембру 1911. год. у Глобе Аризони, где су ми лекари из жучи извадили 85 камичака; али и после ове тешке операције остао сам и даље тешки мученик.

Други пут поново се подвргнем операцији 24. јула 1912. године у Лос-Анџелос, Калифорнија, где ми лекари опет извадише неколико камичака. Но и овом операцијом нисам се спасио мука и болова, остадох и даље да се мучим. И све што сам по свијету зарадио кроз 18 година потроших, те остадох и без живота и без новца.

Кад Црна Гора објави рат Турској, дођох у домовину, као и многи други, са жељом, да се одужим отаџбини или да својој бољци нађем лијека при Тарабошу или гдје друго; но не би суђено.

По заузећу Скадра, 17. јуна ове год. на пријатељско саветовање Д-ра Матановића и по трећи пут подвргах се операцији у Болници „Данило I.“ у Цетиње и свој живот повјерих знању Госп. Д-ра Ст. Матановића, који у мојој жучи нађе још 20 камичака, један камен на црној утробици, који је већ био загнатио, те ми сву жуч с каменима одреза као и један комад црне утробице.

Мој спаситељ Др. Ст. Матановић, спасао ме је дугогодишњег болесног робовања, и данас се налазим здрав и чео као икад у моме животу.

Нема новца, којим би се ово знање и добротност платило, за то остајем до гроба благодаран моме великом добротвору — и молићу се увијек Богу за његово здравље и свију његових.

Нека ово служи нашем свијету, особито оном у Америци, да у нашој малој Црној Гори има бољих оператора, него у колосалној Америци.

Остајем ти Г-не Матановићу вјечно благодаран.

Црница — Дупило, 12. августа 1913.

Р. 318, број 274, 1,1 Мато Ђуровић

ПОМЕН

Овијем јављамо својтама, пријатељима, кумовима и познаницима, да смо одредили у заједници чиновништво баталиона рудинско-трепачког, да се одржи заупокојна служба и парастос 25. августа ове год., у храму светог Николе на Трубјелу, свијема погинулијем у црногорско-турском и српско-бугарском рату и умрлим на ратишта у 1912 и 1913 год. из баталиона рудинско-трепачког, а то су:

Погинули у црногорско-турском рату:

командир Илија Рогановић, барјактар Петко Чолаковић, електро технички инжењер Раде Гардашевић; и следећи војници: Петко Мићуновић, Никола Мићуновић, Павле Јововић, Радован Јововић, Мато Драшковић, Перко Самарцић, Лука Самарцић, Крсто Чолаковић, Туро Дамјановић, Рако Мићуновић, Раде Абрамовић, Вукота Чолаковић, Андрија Самарцић, Радован Николић, Петар Симоновић, Тодор Лабудовић, Лазар Перовић, Стеван Перовић, Марко Перовић, Ђорђија Перовић, Саво Гардашевић, Голуб Гардашевић, Ђуро Гардашевић, Марко Гардашевић, Лука Дамјановић, Бајо Дамјановић, Благоје Балетић, Радосав Вујовић, Мато Поповић, Видак Дамјановић, Стојан Маротић, Стеван Рогановић, Илија Чолаковић, Јанко Мићуновић, Шања Тодоровић, Ђетко Чолаковић, Илија Кривокапић;

Погинули у српско-бугарском рату:

Ђоко Кривокапић, Ђоко Перовић, Бањо Вучинић, Машан Мићуновић, Ђетко Петрушић;

Умрли на ратишта:

Милан Николић, Лука Перовић, Симо Кривокапић, Радован Петрушић, Петар Перовић, Милош Мићуновић, Андрија Мићуновић.

Трубјела, 11. августа 1913 год.

У име баталиона:

заступ. команданта батал. поруч. Спасоје Драшковић, барјактар баталиона Јован Радојевић,

артиљ. капетан Ђоко Перовић, племенски капетан Радосав Балетић и писар Томо Самарцић; поручници: Илија Дамјановић, Благоја Мићуновић и Ђоко Гардашевић; потпоручници: Ђуро Мићуновић, Петар Томановић, Радован Косовић и Радован Делибашић; официри народне војске: Јован Мићуновић, Мирко Николић, Благо Вукотић и Анто Рогановић; барјактари: Радован Мрваљевић, Јово Балетић, Ристо Ђуровић, Ђетко Перовић и Крсто Перовић. Р. 260, бр. 271, 1,1

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ

Приликом смрти нашег нигда непрежаљеног брата од стрица, односно ђевера

† Јола Гаврилова Павићевића

који се после десетодневног боловања пресели у вјечност 7-ог овог мјесеца у 35 години своје најљепше младости.

Јоле се бавио 6 година у Сјеверној Америци, одакле је прошле зиме, за вријеме овог крвавог рата дошао у домовину и учествовао у боју на Бардањолту, где се јуначки показао и ране добио. Доцније, пошто се од ране опоравио, изабрат је у Дечанском Одреду, у којему је од напора и позледе рана оболио и повратио се својој кући, где је испустио своју поштену и јуначку душу, а своје огњиште за вазда угасио.

Не можемо пропустити, да овим путем не изјавимо најтоплију благодарност Рсојевићима.

Доживотна хвала Вишанима, Твориљанима, Шобајићима, Винићанима, Богичевићима, Лакићима, Брајовићима, Пажићанима, Загређанима и нашим пријатељима Пјешивцима.

Још један пут срдачна хвала свима, који ма којим путем узеше учешћа у овој нашој великој жалости.

Рсојевићи, 10. августа 1913.

Ожалошћени: браћа од стрица: Стеван, Радосав, Милосав, Ђетко, Симо; сестра Плана и снаха Новка. Р. 170, бр. 288. 1,1

БЛАГОДАРНОСТ

Приликом смрти нашег нигда непрежаљеног мужа, односно оца и свекра

† Рада Маркишина Ђурановића

који се после дугог боловања у 77 години свога живота 11. августа ове године пресели у вјечност.

Дирнути многим подвјерењима као и многобројним телеграфским, писменим и усменим изјавама саучешћа — не можемо пропустити а да овом приликом не испољимо доживотну благодарност пријатељима из Сотонића, Очинића, Цеклина и с Цетиња, као и браћи Добрићанима, који у великом броју учествоваше при спроводу и нашег драгог покојника обичајено оплакаше.

Хвала пријатељима, познаницима и браћи из Никшића, Подгорице и Вира на њиховим телеграфским и писменим изјавама саучешћа у жалости за нашим милим покојником.

Особиту захвалност дугујемо г. Петру Пејановићу — члану обласног суда на Цетињу — који се је с покојником, приликом његова погребног опростио веома дирљивим говором и тим наше у мномегме ублажио душевне болове за ненадмивним нашим губитком.

Срдачна хвала часном свештенику г. Илији Ђурановићу, који је на глас о покојниковој смрти одмах похитао да изврши све прописне религиозне обреде.

Још једном срдачно благодаримо свима и свакоме, који нам на ма који начин изјавише саучешћа у нашој големој тузи.

Добрско Село, 16. августа 1913.

Ожалошћени: супруга Маре; синови: Мило, Машо и Јово; шћери: Киће и Стане; снахе: Марија и Анђе са осталом породицом. Р. 200. бр. 284. 1,1

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ

Под притиском велике туге и жалости, која нас задеси приликом смрти нашега нигда непрежаљеног

† РИСТА М. ДАПЧЕВИЋА

народног учитеља

који је погинуо 5. јула, приликом очајне борбе на Брегалници као редов врањинашке чете, у 29 години свога живота, сматрамо за свету дужност овим путем изјавити доживотну благодарност свима покојниковим друговима, који му се нађоше на смртном часу и побринуше се око сахране његове.

Незаборавна захвалност г. г.: обласном управитељу сержару Јоку Јовићевићу, пред. цетинске општине Тому Милошевићу, кап. Марку Иваневићу и Ђуру Улићевићу на њиховим телеграфским саучешћима.

Вјечита хвала г. г.: Стеву Вујановићу начелнику у пенсији; ком. Лабуду Дабановићу са Сеочанима; поручнику Милу Петрановићу са Бољевићима и Годинјанима; потпоручнику Блажу Пејовићу са Додошанима и Жабљанима; официру Тому Вујановићу, нареднику војне музике Ђуру Роловићу, браћи Вукашевићима из Подгорице, који у великим масама дођоше и милог нам покојника ожалише.

Срдачна хвала мјесном свјештенику Мићу Улићевићу на извршеном опјелу.

Искрена благодарност г. г. поручнику Милану Вујовићу, Саву Кнежевићу, Стеву Почуку и Милу Миловићу на њиховим дирљивим говорима, у којима достојно изнијеше живот и рад покојников као учитеља, тако и војника, који се у свим ратним операцијама, у којима је учествовао показао се храбар и дисциплинован војник, те својом храброшћу и војничком издржљивошћу заслуживао је сваку похвалу и као такав учитељ и војник могао је послужити за примјер.

Понаособ хвала браћи Врањинашима, који онако братски покојника ожалише.

Још једном нека је свима и свакоме наша неизмјерна захвалност, који ма којим путем узеше учешћа у нашој превеликој жалости.

Врањина, 14. августа 1913

Ожалошћени: мајка Ивана; супруга Марија; синчић Бранко; стриц оф. Јоко с осталом родбином. Р. 262, бр. 282. 1,1